

Lainaus kirjasta "Meidän Unkari – Suomi-Unkari Seura 1950-2000" (toim. Helena Honka-Hallila. Suomi-Unkari Seura 2000)

Ele Alenius

Ensimmäisenä puheenjohtajana tietä avaamassa

Seuran perustaminen

Kun pysähtyy ajattelemaan Suomi-Unkari Seuran perustamisvuotta 1950, voi heti todeta, että seura on perustettu hyvin erikoisena aikana. Toisesta maailmansodasta oli kulunut vasta viisi vuotta ja kansainvälinen kylmä sota oli täydessä käynnissä. Suomi oli säilyttänyt itsenäisyytensä ja kuului niihin muutamaan maahan Euroopassa, joita ei ollut miehitetty. Unkari puolestaan oli kokenut Neuvostoliiton joukkojen miehityksen ja sen yhteiskunnallisessa ja poliittisessa järjestelmässä oli tapahtunut suuri muutos. Nämä tekijät muodostivat sen ulkoisen poliittisen ympäristön, jossa seura perustettiin ja jossa sen piti hakea toimintansa peruslinja.

Mitä tämä kaikki merkitsi, kun kysymyksessä oli kuitenkin Suomen kansalaisten vapaaehtoinen kansalaistoiminta ystävyysuhteiden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi sukulaiskansaa kohtaan ja kun oli jo aikaisemmin ollut tätä tarkoitusta varten oma yhdistyksensä? Eikö vanha ystävyysseura olisi voinut jatkaa? Tietävästi se jossakin määrin jatkoikin. Mutta juuri edellä mainitut yleiset ympäristön muutokset olivat niin suuret, että uusi seura tarvittiin. Voi sanoa, että epäluulot niin vanhassa ystävyysseurassa uutta Unkaria kohtaan kuin puolestaan uuden Unkarin virallisissa piireissä sitä seuraa kohtaan olivat erittäin suuret. Siltä pohjalta ei ollut edellytyksiä jatkaa niin, että yhteydenpito molempiin suuntiin olisi voinut olla luontevaa. Sen vuoksi Suomen ja Unkarin välisen ystävyysseuratoiminnan oli lähdeittävä uudesta alusta.

On selvää, että tämä kaikki vaikutti siihen, ketkä olivat uutta seuraa perustamassa, keitä valittiin sen johtoon ja keitä liittyi seuran jäseniksi samoin kuin siihen, miltä pohjalta käytännön toiminta ajateltiin rakentaa. Ennen kaikkea se näkyi niin perustavassa kokouksessa mukana olleiden kuin valitun johtokunnan ja jäseneksi ilmoittautuneiden sosiaalisessa taustassa ja poliittisessä asennoitumisessa. Toisin kuin aikaisemmin ystävyysuhteita olivat nyt rakentamassa ensi sijassa vasemmistoon lukeutuvat ihmiset ja kun kysymyksessä olivat suhteet kansandemokraattiseen Unkariin, oli luonnollista, että asia kiinnosti erityisesti Suomen Kansan Demokraattiseen Liittoon kuuluvia.

Näillä yleisillä taustoilla oli myös osuutensa siihen, miksi minusta, varsin tuntemattomasta nuoresta miehestä, tuli silloin ensin perustavan kokouksen puheenjohtaja ja sitten seuran ensimmäinen varsinainen puheenjohtaja. Yksi syy oli ilmeisesti se, että kuuluin Akateemisen Sosialistiseuran kautta Suomen Kansan Demokraattiseen Liittoon. Lisäksi olin suorittanut yliopistollisen loppututkinnon ja siinä vaiheessa tällaisia henkilöitä oli SKDL:ssä suhteellisen vähän. Tietenkin myös tiedettiin minun tuntevan kiinnostusta Unkaria kohtaan. Mutta tämä ei silti selitä vielä kaikkea. Takana on sittenkin enemmän, oikeastaan oma tarinansa.

Koska siinä heijastuu myös yleisemmin silloinen aika ja Unkarin tilanne, on ehkä perusteltua kertoa se lyhyesti. Tarina alkaa keskeltä sota-aikaa vuodesta 1942.

Silta Unkariin

Olin silloin tyypillisen poikakoulun, Resson oppilas. Eräänä päivänä opettaja toi luokkaan nipun kirjeitä kertoen, että Debrecenin tyttökoulun oppilaat Unkarista ovat lähettäneet ne toivoen kirjeenvaihtoystäviä Suomesta. Koska olin lukenut mm. Arvi Järventauksen kirjan "Itkevien pajujen maa", ajatus viehätti minuakin ja niin valitsin yhden kirjeen. Sen kirjoittajan nimi, **Borbély Jolán** (unkarilaisethan kirjoittavat sukunimen aina ensin), tuntui minusta jotenkin mielenkiintoiselta. Vastasin hänelle ja siitä se alkoi. Vaikka sota riehui Euroopassa ja minäkin jouduin vuotta myöhemmin armeijaan, silti kirjeet kulkivat välillämme. Näin oli ensimmäinen siltani Unkariin syntynyt.

Toinen syntyi niistä kokemuksista, jotka sain matkustettuani sodan jälkeen Unkariin v. 1947. Nykyisin matkustamisessa sinne ei ole mitään merkittävää, mutta silloin se ei ollut ollenkaan yksinkertainen asia. Unkari oli Neuvostoliiton miehittäjämaa ja sen valvontakomissio oli Wienissä ja sieltä oli saatava matkustuslupa maahan. Olin osallistunut maailman nuorison ns. ensimmäiseen festivaaliin Prahassa ja olin ajatellut sen jälkeen yrittää päästä myös Unkariin. Tiesin, että jollekin tuntemattomalle suomalaiselle ylioppilaalle, jolla ei ollut esittää mitään virallista syytä päästä Unkariin, ei sitä neuvostoliittolaiselta valvontakomissiolta niin vaan saa. Ongelmaa kärjisti lisäksi se, että juuri niinä päivinä Unkarissa olivat tulossa parlamenttivaalit, joiden katsottiin muodostuvan ratkaiseviksi Unkarin poliittisen suunnan valinnassa.

Merkkillistä kyllä, mutta minä sain sen luvan, tosin vain kolmeksi päiväksi. Sen jälkeen olin unkarilaisten parissa. Junassa kohti Budapestiä sattui olemaan unkarilaisten lääketieteen opiskelijoiden valtuuskunta palaamassa matkaltaan Hollannista ja kuultuaan minun olevan suomalainen he ottivat minut heti ystävällisesti joukkoonsa ja perillä järjestivät sekä majoituksen että ateriat omassa kollegiumissaan. Siinä vaiheessa Budapestissä olisikin muuten ollut erittäin vaikeata löytää sopivaa yösijaa. Kaupunki ei ollut vielä toipunut sodasta. Oli tuhoutuneita taloja, useimmat Tonavan sillat olivat räjäytettyjä ja Budan puolella ylhäällä linnavuorella entinen kuninkaanlinna oli osin raunioina. Unkarilaisten ylioppilaiden ystävällisyys olikin enemmän kuin tervetullut.

Mutta minä halusin käydä myös Debrecenin lähellä Hajdúszoboszlóssa, jossa **Jolán Borbély** asui. Rautatieolot olivat silloin Unkarissa surkeassa tilassa. Saksalaiset olivat perääntyessään vieneet mukanaan osan kalustosta. Matka Budapestistä Hajdúszoboszlóhon, joka nykyisin taittuu muutamassa tunnissa, vei silloin koko yön. Niinpä lähdettyäni Budapestistä toisen päivän illalla saavuin perille aikaisin aamulla noin puoli kuuden maissa. Ketään muuta ei jäänyt pois junasta. Seisoin yksin asemalaiturilla miettien, mihin suuntaan lähtisin. Olin lähettänyt Jolin, joksi olin alkanut Jolánia kutsua, kotiin sähköllä, mutta oli ilmeistä, että niissä oloissa se ei ollut tullut perille. Valitsin sattumanvaraisesti suunnan.

Unohtumaton kohtaaminen

Edessä olevat talot olivat maaseutukaupunkimaisesti matalia ja kadut olivat autioita. Vihdoin näin erään talon kohdalla vanhan miehen lakaisevan pitkävärtisellä luudallaan talonsa edustaa. Kysyin häneltä saksan kielellä, missä on Boskaykatu, jolla Joli asui. Mies nojasi luutaansa ja katseli epäluuloisena minua. Vihdoin hän kysyi unkariksi, olinko saksalainen. Siitä oli kulunut vasta hieman yli kaksi vuotta, kun pustalla oli ollut kovia panssaritaisteluita, ja hän ilmeisesti epäili minua saksalaiseksi, joka silloin oli ollut täällä. Vaikka en osannut unkaria, ymmärsin kysymyksen ja vastasin niillä muutamilla sanoilla, jotka olin oppinut, *fin vajok* - olen suomalainen.

Silloin tapahtui jotain, jota en koskaan unohda. Mies heitti luutansa sivuun ja kääntyi molemmin käsin halaamaan minua toistaen *fin, fin*. Se yllätti minut, mutta tuntui niin inhimilliseltä, että vastasin siihen samalla tavalla täydestä sydämestäni. Katu oli autio. Vain me kaksi halusimme siinä toisiamme. Sukulaiskansojen edustajat olivat kohdanneet. Emme tunteneet toisiamme, emme tienneet, näemmekö enää koskaan toisiamme. Sillä ei ollut merkitystä. Tärkeätä oli vain se, että kohtasimme ja että kansoina olimme selviytyneet sodasta.

Hänen viittoilemalla antamiensa neuvojen mukaan löysin myös pian Jolin kodin. Luonnollisesti saapumiseni aiheutti siellä yllätyksen ja mitä kiireisimmän tilanteen. Sitten minua tervehtivät hänen isovanhempansa, hänen äitinsä, hänen kaksoissisarensa ja vihdoin tuli hän. Se hetki sinetöi tunteeni Unkaria kohtaan. Kirjeenvaihtoystävyydestä tuli elinikäinen ystävyys.

Kolmas päivä oli jo menossa ja minun olisi pitänyt kääntyä heti takaisin. Olisinko silloinkaan enää ehtinyt määräajassa pois maasta. Mutta kun oli tavattava Jolin sukulaisia, kun minua oli näytettävä Jolin ystäville ja kun kaupungille oli levinnyt tieto ensimmäisen suomalaisen saapumisesta sodan jälkeen kaupunkiin, en voinut heti lähteä pois. Minä riskeerasin ja jäin ja ylitin monilla päivillä määräaikani.

Unkarin rajalla jouduin sitten kokemaan ne raastavat hetket, jolloin matkustuslupani ja passini tarkastettiin. Ensin edessäni seisoi neuvostoliittolainen upseeri kahden konepistoolimiehen seuraamana katsoen tarkkaan minua. Odotin mahdollista pidätystäni. Mutta ei, hän ei kiinnittänyt huomiotaan lupani päivämäärään. Sitten tulivat unkarilaiset rajapoliisit tarkastamaan passini ja he huomasivat määräajan ylityksen. Hetken he miettivät, mitä tehdä. He katsoivat uudestaan passini kantta ja totesivat kysyvin katsein *Suomi Finnország*. Minä nyökkäsin ja silloin he hymyillen löivät leiman passiin ja minä olin selviytynyt.

Valinta puheenjohtajaksi

Siltani Unkariin oli näin monella niitillä taottu. Silti valintani seuran puheenjohtajaksi v. 1950 johtui sittenkin suuressa määrin vielä sattumastakin. Unkarin uusi lähetystö oli nimittäin hakenut palvelukseensa ranskankielentaitoista vasemmistolaisista nuorta ihmistä kääntämään heille suomalaisten lehtien artikkeleita ja lopulta heidän etsintänsä johti **Maija Rautioon**, joka sattui olemaan juuri se tyttö Akateemisessa Sosialistiseurassa, jonka kanssa minä seurustelin. Kun hän otti tämän tehtävän vastaan, johti se luonnollisesti siihen, että hänen kauttaan minä tulin vähitellen tutuksi myös Unkarin lähetystössä.

Unkarin ensimmäisenä lähettiläänä Suomessa sodan jälkeen oli kuuluisa unkarilainen kenraaliluutnantti **Ferenc Münnich**. Siinä vaiheessa Suomessa oli lähettiläitä ja vasta myöhemmin tuli käytäntöön suurlähettiläänä käsite. Münnich oli hyvin erikoinen voimakasrakenteinen mies.

Espanjan sisällissodan aikana hän oli kuulemani mukaan ollut tasavaltalaisten puolella ns. kansainvälisen prikaatin komentajana. Myöhemmin hänestä tuli Unkarin kansannousun jälkeen Unkarin pääministeri. Hänen kanssaan jouduin vähemmän tekemisiin. Sen sijaan lähetystön kakkosmiehen, lähetystösihteeri **Egon Forgácsin** kanssa minä suorastaan ystäväystyin. Minuun vaikutti voimakkaasti se, että hän ja itse asiassa myös hänen vaimonsa olivat niitä harvoja eloonjääneitä, jotka sodan päättymisen oli pelastanut keskitysleiriltä. Todennäköisesti näin syntyneillä suhteillani Unkarin lähetystöön oli oma osuutensa siihen, että minusta tuli seuran ensimmäinen puheenjohtaja.

Ensimmäinen johtokunta

Suomi-Unkari Seuran ensimmäisessä johtokunnassa oli poliittisilta mielipiteiltään pääasiassa joko SKDL:ään tai SKP:hen kuuluvia henkilöitä, mutta myös muita, ainakin poliittisesti sitoutumattomia. Mm. toimitsija **Arthur Rönnqvist**, joka sitten toimi pitkään seuran varapuheenjohtajana, oli SKP:ssä merkittävä henkilö. Hän oli tietävästi yksi kaikkein pisimpään vangittuna ollut suomalainen kommunisti. Hän näytti olevan erittäin kiinnostunut Suomen ja Unkarin suhteiden ja varsinkin kulttuurisuhteiden kehittämistä. Toinen merkittävä SKP:n jäsen, joka kuitenkin on tunnettu erityisesti toiminnastaan ammattiyhdistysliikkeessä, oli metalliliiton toimitsija **Edvin Salonen**, rauhallinen ja harkitseva pitkän linjan mies. Pitkä linja on näkynyt siinäkin, että paljon yli kahdeksankymmenen vuoden ikäisenä hän on edelleen ollut näihin päiviin asti uskollisesti mukana seuran tilaisuuksissa.

Hyvin innokas johtokunnan jäsen oli unkarilaissyntyinen liikemies **Lajos Kovács**, joka oli tullut Suomeen jo ennen sotaa ja mennyt täällä naimisiin. Hän puhui unkarilaisittain suomea ja oli kiinnostunut ennen kaikkea Suomen ja Unkarin kauppasuhteiden kehittämistä. Oli aika luonnollista, että hänet valittiin seuran taloudenhoitajaksi. Musiikkimaailmaa edustivat kapellimestari **Erkki Länsiö** ja oopperalaulaja **Gustav Lönnström**. Länsiö oli kiinnostunut myös filosofiasta, ja muistankin, miten hän kerran erään pöydän ääressä pohti, onko sitä siinä ollenkaan, koska aine on loppujen lopuksi tyhjää täynnä. Hän oli ilmeisesti seurannut tarkkaan Eino Kailan luentoja. Lönnström, joka oli oopperalaulajaksi sopivasti todella komea mies, oli myös innokas lehtivalokuvaaja. Myöhemmin hän vaihtoi sukunimensä Köystiksi ja tuli valituksi myös Berliinin oopperan palvelukseen.

Toimittaja **Aili Backlund** oli Suomen ruotsinkielisiä ja keskittyi toimittajana nimenomaan ruotsinkielisten ongelmiin. Muistaakseni hän oli myös kiinnostunut naisliikkeen asioista. Ylioppilas **Sirkka-Liisa Sormunen** oli erityisen sopiva johtokuntaan mm. sen vuoksi, että hän oli silloin yksi niitä harvoja suomalaisia opiskelijoita, jotka siinä vaiheessa olivat jo ehtineet opiskella Unkarissa ja saavuttaa huomattavan unkarin kielen taidonkin. Maisteri, sanomalehdentoimittaja **Toivi Suomela** oli hyvin kiinnostunut yleensäkin kansainvälisistä asioista mutta erityisesti Suomen ja Unkarin suhteiden kehittämistä. Hänet valittiinkin seuran sihteeriksi, mutta siinä tehtävässä hän oli vain vajaan vuoden, koska hän muutti pois Helsingistä. Hänen tilalleen tuli **Toivo Salonen**, joka oli ammatiltaan maalari ja toiminut erityisesti urheiluliikkeessä.

Jo johtokunnan ensimmäisissä kokouksissa totesimme, että vaikka oli nähtävissä huomattavaakin yleistä kiinnostusta uuden seuran toimintaa kohtaan ja siten oli odotettavissa seuran pääsevän hyvin alkuun, silti olisi ollut suotavaa, että seuran yhteiskunnallinen ja poliittinen pohja olisi ollut laajempi. Erityisesti koimme puutteena sen, että suomalais-ugrilaisten kielten tutkijoita ei vielä silloin tullut mukaan.

Seuran toimintaperiaatteet ja suhde Unkarin lähetystöön

Toimintamme perusajatuksena pidimme sitä, että olemme itsenäinen vapaa kansalaisjärjestö. Koska toiminta koski kahden eri yhteiskunta- ja poliittista järjestelmää edustavan maan suhteiden edistämistä kansalaistasolla, oli kuitenkin tärkeätä pitää huolta siitä, että se oli sopusoinnussa kummankin maan virallisen ulkopoliitiikan kanssa. Suomen ulkopoliittisen linjan kanssa ei ollut mitään ongelmia. Vaikka seuran tehtävänä oli tehdä tunnetuksi Varsovan liittoon kuuluvan kansandemokraattisen Unkarin elämää ja vaikka kylmä sota pitikin maailmaa jännityksessä, silti toimintalinjamme sopi hyvin yksin puolueettomuutta korostavan virallisen ulkopoliitiikan kanssa.

Voidaan kysyä, miten sitten oli laita Unkarin ulkopoliitiikan kanssa. Kuten edellä jo totesin, seuran perustamisen taustatekijät huomioon ottaen luottamus seuraan kohtaan oli Unkarin virallisen ulkopoliitiikan piirissä olemassa. Kysymys oli vain siitä, että niissä suurten yhteiskunnallisten muutosten oloissa ei ollut odotettavissa suorien yhteyksien syntymistä erilaisiin unkarilaisiin kansalaisjärjestöihin, vaan yhteydet oli rakennettava juuri virallisten ulkopoliittisten instituutioiden kautta. Kun seura halusi olla mahdollisimman toimintakykyinen, mikä edellytti mm. monipuolisen materiaalin saantia Unkarista, merkitsi se, että suhteiden oli oltava hyvät näihin instituutioihin ja käytännössä nimenomaan Unkarin lähetystöön Suomessa.

On selvää, että siinä oli tietty riippuvuuden syntymisen vaara. Kuitenkin on syytä todeta, että Unkarin tšekäläinen lähetystö, joka oli aina valmis eri tavoin tukemaan seuraa, suhtautui seuraan tässä suhteessa hyvin korrektisti. Niin lähetystössä kuin Unkarin ulkopoliittisessa johdossa ymmärrettiin varmasti seuran luonne vapaana kansalaisjärjestönä ja ihmisten toimivan siinä vapaaehtoiselta pohjalta oman kiinnostuksensa ja harkintansa mukaisesti ja että sitä oli syytä kunnioittaa. Tietenkin se kuului muutenkin hyvän ja pitkäjänteisen ulkopoliitiikan luonteeseen. Niinpä materiaalin ja muun tuen saannissa painopiste rakentuikin ensi sijassa Unkarin kulttuurin ja kulttuurielämän esille tuomiseen.

Juuri erilaisessa kulttuuritarjonnassa Unkarin ulkomaisia suhteita hoitaneet viranomaiset olivat erittäin aktiivisia. Suomi-Unkari Seuralla ei ollut mitään ongelmia siinä suhteessa, mitä seura voisi tarjota niin jäsenilleen kuin suomalaiselle yleisölle yleensäkin. Meillä oli heti alusta alkaen mahdollisuuksia järjestää mitä erilaisimpia yleisiä näyttelyitä ja elokuvaesityksiä ja jäsenistölle illanviettoja kaitafilmiesityksineen ja muine ohjelmineen. Passiivisia kausia ei oikeastaan ollut ollenkaan.

Voidaan tietenkin sanoa, että kun jokaiselle maalle on monessakin mielessä tärkeitä omien kulttuurisaavutusten esilletulo muissa maissa, Suomi-Unkari Seura toimi tällöin samalla kansandemokraattisen Unkarin yleisten intressien hyväksi. Se pitää paikkansa. Mutta voidaan myös sanoa, että seuran tarkoitusperiä ajatellen olennaista samalla on kuitenkin se, että unkarilainen sukulaiskansamme ei näin päässyt silloisissa maailmanpoliittisissa myrskyissä etääntymään kauaksi tietoisuudestamme.

Suomi-Unkari Seuran näin syntyneiden toimintaperusteiden vuoksi seuran ja Unkarin lähetystön yhteistyö muodostui harvinaisen kiinteäksi, mikä perinne on sen jälkeen jatkunut yhtenä Suomi-Unkari Seuran tyypillisenä piirteenä. Silti minulla on sellainen vaikutelma, että juuri seuran alkuaikoina Unkarin lähetystön henkilökunnan ja seuran jäsenistön välille kehittyivät suorastaan sellaiset välittömät ystävyys-suhteet, joita ei sitten enää myöhemmin ole aivan vastaavassa määrin ollut. Siihen oli luonnollisena syynä se, että alussa seuran aktiivisia jäseniä oli vielä suhteellisen vähän ja toisaalta se, että toiminta keskittyi suurelta osin Helsinkiin.

Mitä edellä sanottu tarkoittaa, siitä olkoot esimerkkeinä mm. sellaiset yhteiset illanvietot, joissa lähetystön rouvat valmistivat unkarilaisia ruokia seuran jäsenille pitäen siten unkarilaisten ruokien valmistuskursseja. Tottakai se oli omiaan luomaan inhimillisistä läheisyyttä molemmin puolin. Vastaavasti tehtiin joskus yhteisiä retkiä Helsingin ulkopuolelle. Eräänä erikoisuutena mainittakoon, että seuran ensimmäinen jäsenillanviettokin pidettiin Unkarin lähetystössä noin kuukausi sen jälkeen, kun seura oli perustettu.

Paikallisosastojen ja eri jaostojen syntyminen

Sillä, että seuralla oli alusta pitäen mahdollisuuksia saada käyttöönsä runsaasti unkarilaista kulttuuriaineistoa, oli mm. se käytännöllinen seuraus, että näin oli myös mahdollisuuksia perustaa varsin nopeasti paikallisosastoja muuallekin Suomeen. Oli helppo luvata niiden käyttöön sitä samaa materiaalia, jonka saaminen meille näytti olevan turvattua. Jo heti vuoden 1951 alussa perustettiin paikallisosasto Tampereelle ja kuukautta myöhemmin Turkuun. Saman vuoden loppupuolella syntyi paikallisosasto myös Kemiin ja vuotta myöhemmin Lahteen.

Toiminnan näin laajentuessa muodostettiin varsin nopeasti myös erilaisia jaostoja ja toimikuntia, kuten kulttuuri- ja urheilu- jaostoja ja huvitoimikunta. Erityisen urheilu- jaoston syntymiseen vaikutti nimenomaan se, että sodan jälkeen Unkarista oli tullut eräänlainen urheilun suurvalta. Esimerkiksi Helsingin olympialaisissa 1952 Unkari sai 15 kulta-, 11 hopea- ja 16 pronssimitalia. Urheilusta kiinnostuneet seuran jäsenet halusivatkin jaoston kautta saada yhteyksiä unkarilaisiin urheilijoihin ja toisaalta järjestää heille ohjelmaa täällä. Niinpä Unkarin olympiajoukkueen kanssa järjestettiin mm. yhteinen illanvietto Helsingin Lammassaareissa. Tilaisuudessa oli läsnä jopa noin 450 henkeä. Lisäksi koko joukkueelle ja erikseen vielä kultamitalin saavuttaneelle jalkapallojoukkueelle järjestettiin laivaretket Helsingin saaristoon.

Näyttelyistä, joita oli monia niin Helsingissä kuin paikallisosastoissa, mainittakoon mm. Unkarin kansan käsityönäyttely Helsingin Taidehallissa joulun alla 1951. Näyttelyn järjestämisestä ja taloudesta vastasi johtokunnan jäsen **Lajos Kovács**. Sen suojelijoina olivat Suomen puolelta silloisen pääministerin puoliso, rva **Sylvi Kekkonen** ja Unkarin puolelta lähettiläänrouva **Teréz Dömötör**. Avajaisissa puhui mm. taidemaalari **Mauri Favén** ja saapuvilla oli noin 300 kutsuvierasta. Kaikkiaan näyttelyssä kävi noin 3000 henkilöä.

Elokuvaesityksillä oli myös tärkeä asema seuran toiminnassa. Seura järjesti sekä yksittäisiä unkarilaisten elokuvien näytäntöjä elokuvateattereissa että kokonaisia elokuvaviikkoja. Ensimmäinen elokuvaviikko pidettiin Helsingissä vuoden 1952 alkupuolella elokuvateatteri Capitolissa ja yleisöä oli noin 5600.

Seuran toiminta oli itse asiassa erittäin monipuolista. Kuvaavaa sille on esimerkiksi se, että joulun edellä 1952 järjestettiin nimenomaan joulujuhla lapsille Ry. Koiton teatterisalissa, jossa oli mukana myös unkarilainen joulupukki. Siinä tilaisuudessa oli läsnä n. 250 lasta ja aikuista. Samoin tekee mieli mainita kahvitarjoilutilaisuus Kauniaisten Päiväkummussa lomailleille äideille. On selvää, että tämä kaikki oli mahdollista vain sen perusteella, että oli monia, jotka halusivat toimia vaivojaan säästämättä seuran hyväksi.

Erittäin tärkeätä seuran kannalta oli myös se, että niissä oloissa, joissa matkustaminen ulkomaille oli vielä suhteellisen vaikeaa, seura sai lähettää Unkariin sikäläisen ammattiyhdistyksen keskusneuvoston kutsumana ja rahoittamana työläisvaltuuskuntia tutustumaan maan oloihin. Ensimmäinen valtuuskunta v. 1951 käsitti jopa 14 henkeä ja sen johtajana oli seuran sihteeri **Toivo Salonen**. Vuotta myöhemmin saimme lähettää toisen samanlaisen valtuuskunnan, jonka jäsenmäärä oli 10 ja jota johti Suomi-Unkari Seuran Lahden osaston puheenjohtaja, näyttelijä **Olavi Johansson**. Tämän valtuuskunnan matka kesti 30 vuorokautta.

Monipuolista kulttuuritoimintaa ja vierailuja Unkarista

Kun ottaa huomioon, että toiminta rakentui vapaaehtoisuuteen, osoittaa edellä sanottu suuren innostuneisuuden olemassaoloa niin seuran johtokunnassa kuin huomattavassa osassa jäsenistöä. Vasta vuoden 1952 puolivälistä seura sai palkallisen toiminnanjohtajan, joksi valittiin seuran sihteeri **Toivo Salonen**. Seura oli jo edellisenä vuonna saanut vuokratuksi oman toimistohuoneen Mikonkadulta ja sen toimistovirkailijana oli ollut **Heli Arola**. Voi sanoa, että moni meistä suorastaan uhrasi paljon aikaa seuran toiminnalle. Joissakin tapauksissa saatoimme asettaa tavoitteet liiankin pitkälle, kuten siinä, että ajattelimme jopa mahdollisuutta perustaa seuralle oma orkesteri. Se olisi kuitenkin ollut jo liikaa ja ajatuksesta luovuttiin.

Kuitenkin hyvin tärkeä asia oli se, että v. 1952 kyettiin perustamaan Suomi-Unkari-lehti. Sen ensimmäisenä päätoimittajana oli toimittaja **Ilmari Orras** ja myöhemmin päätoimittajaksi valittiin toimittaja **Marja Helin**. Silti lehden aineisto tuli pääasiassa Unkarista ja vain suhteellisen vähän siinä oli suomalaisten kirjoituksia.

Yleisestä innostuneisuudesta on osoituksena sekin, että vaikka omaa orkesteria ei sentään voitu muodostaa, niin silti pystyttiin järjestämään unkarilaisten kansantanssien kursseja ja myöhemmin v. 1954 perustamaan oma kansantanssiryhmäkin, jota veti **Antero Koski**. Samana vuonna perustettiin myös laulukoulu. Tämä kaikki oli paitsi osallistujille antoisaa, myös erinomaisena tukena jäsentilaisuuksien ohjelmien järjestämisessä. Tärkeää monille oli myös se, että vuodesta 1954 aloitettiin unkarin kielen kurssien pitäminen. Seuran toiminta muodostui siten alusta pitäen niin monipuoliseksi, että seurasta tuli nopeasti yksi suurimpia ystävyysseuroja maassamme.

Miten paljon arvoa Suomi-Unkari Seuralle annettiin Unkarissa, siitä kertovat omaa kieltään ne lukuisat vierailut, joita monet unkarilaiset valtiollisen elämän ja julkisuuden ihmiset tekivät seuraan joko muun Suomen vierailun yhteydessä tai nimenomaan seuran vieraaksi tullen. Erityisesti on syytä mainita Unkarin parlamentin puhemiehen **Sándor Rónain** vierailu varta vasten Suomi-Unkari Seuran vieraana v. 1953. Silloin hän kävi kaikissa seuran osastoissa. Hän oli hyvin sympaattinen vanhempi herra ja seuran jäsenistö suorastaan ihastui häneen. Todettakoon muuten, että myöhemmin Suomessa toiminut ja täällä paljon ystäviä saanut suurlähettiläs **Rudolf Rónai** oli hänen poikansa.

Toiminnan monipuolisuus ja kulttuuripitoisuus loivat ajan mittaan kasvavaa luottamusta seuraan kohtaan myös laajemmin Suomen kansan keskuudessa. Kun seura juuri toimintansa monipuolisuuden avulla avasi osaltaan väyliä yleensä suomalaisten ja unkarilaisten suhteiden uudelleenrakentamiselle, johti se myös siihen, että ugristeja alkoi tulla mukaan seuran toimintaan. Niinpä jo v. 1954 valitun johtokunnan kokoonpano edusti paljon laajemmin suomalaista yhteiskuntaa kuin aikaisemmin. Uusia jäseniä olivat mm. suomalais-ugrilaisten kielten tutkija, professori **Erkki Itkonen**, Kalevalan tutkija, tohtori **Väinö Kaukonen**, kansanmusiikin tutkija, fil.maist. **Erkki Ala-Könni** samoin kuin kirjailija **Olavi Paavolainen** ja kuvanveistäjä **Gunnar Uotila**.

Käytännöllisessä mielessä seuran toiminnalle avautuivat aivan uudet edellytykset samana vuonna, kun seura sai käyttöönsä Unkarin lähetystön siihenastisen kauniin ja tilavan huoneiston Pohjoisranta 4:ssä. Unkarin lähetystö oli ollut siinä jo ennen sotaa ja nyt se siirtyi Kulosaareen. Tämä ratkaisu oli tärkeä ennen kaikkea jäsen toiminnan kannalta ajatellen esimerkiksi yhteisiä illanviettoja, kansantanssiryhmän tai kuoron harjoituksia ja muuta toimintaa.

Poliittisen ympäristön vaikutus

Vaikka edellä totesin Unkarin lähetystön suhtautumisen Suomi-Unkari Seuraan olleen erittäin korrektia, oli siinä kuitenkin joskus poikkeamia. Eräs sinänsä vähäinen tapaus sattui kerran **Ferenc Münnichin** jälkeen Unkarin uudeksi lähettilääksi tulleen **Ferenc Dömötörin** ja minun välilläni.

Lopulta otin asian suoraan esiin suurlähettiläs Szipkan kanssa ja totesin hänelle, että jos asia kiikastaa minun henkilöstäni, olen valmis jättämään seuraavassa vuosikokouksessa puheenjohtajan tehtävät. Siihen hän kuitenkin vastasi, että mistään tällaisesta ei ole kysymys. On vain eräitä yleisiä ongelmia. Silti en ollut täysin vakuuttunut hänen puheistaan.

Sitten tuli yllätys. Suomen Kommunistisesta Puolueesta soitettiin minulle ja kerrottiin suurlähettiläs Szipkan käyneen puoluetöimistössä ilmoittamassa, että Alenius ei enää ole sopiva Suomi-Unkari Seuran puheenjohtajaksi. Perusteluksi hän oli esittänyt, että on mahdollista, että Alenius on ulkomaisten palveluksessa oleva jopa suorastaan CIA:n agentti. Sitä hän oli todistellut mm. sillä, että miten Aleniuksella voisi muuten olla taideliike, eikö se ole vain peite. Soittaja kertoi kuitenkin, etteivät he SKP:ssä siihen usko, mutta minun on hyvä tietää se, mitä lähetystössä ajatellaan. Se oli uskomatonta ja halpamaista kaiken sen jälkeen, mitä vuosien ajan olin seuran hyväksi tehnyt.

Jatko seurassa

Oli selvää, että sen jälkeen en todellakaan voinut enää olla käytettävissä sen paremmin seuran puheenjohtajan tehtäviin kuin muuksikaan johtokunnan jäseneksi. Toiset johtokunnan jäsenet olivat tilanteesta hämmentyneitä, mutta totesin heille, että kyseessä on täysin vain minun ja lähetystön välinen ristiriita. Kaikesta huolimatta en silti halunnut jättää itse seuraa. Noin kuuden vuoden innostunutta työtä seuran ja sen tarkoitusten hyväksi ei voinut noin vain pyyhkiä pois mielestä. Tämä tapahtui keväällä 1956 muutamaa kuukautta ennen Unkarin kansannousua.

Vuonna 1963 Helsinkiin akreditoitu Unkarin uusi suurlähettiläs **Sándor Kurtán** esitti minulle Unkarin virallisen anteeksipyyntönsä saamani kohtelun johdosta. Seuraavana vuonna tulin jälleen valituksi seuran johtokuntaan, joka seuran muututtua keskusseuraksi on sittemmin toiminut seuran hallituksena. Vuodesta 1965 lähtien olen ollut seuran yhtenä varapuheenjohtajana aina vuoteen 1998 asti.